Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste Kamercommissie voor Infrastructuur en Waterstaat
Postbus 20018
2500 EA Den Haag
cie.iw@tweedekamer.nl

Geachte Kamerleden,

Met de Kamerbrief van d.d. 22 november 2024 bent u geïnformeerd over het plan van de staatssecretaris voor de invulling van motie-Veltman ten aanzien van de zero-emissiezones. Namens de gemeenten die vanaf 2025 een zero-emissiezones invoeren, delen wij graag met u hoe wij terugkijken op de gesprekken met de staatssecretaris en het plan dat aan uw Kamer is gepresenteerd. Ook willen we u informeren over hoe wij bereid zijn tegemoet te komen aan de zorgen die bij een deel van de Kamer leven over de geleidelijke overgang naar emissievrije mobiliteit in onze binnensteden.

Stand van zaken n.a.v. de Kamerbrief – ongewijzigde invoering van ZE-zones
Uit de Kamerbrief van staatssecretaris Jansen lijkt af te lezen dat het Rijk en gemeenten een akkoord hebben bereikt over de uitvoering van motie-Veltman. Dit is niet het geval. Het is wel zo dat de gemeenten Leiden, Rotterdam, Amsterdam en Tilburg, de afgelopen 3 weken namens 17 gemeenten in gesprek zijn geweest met de staatssecretaris. Er is echter geen overeenstemming bereikt over het plan van aanpak zoals nu gepresenteerd is in de Kamerbrief.
Zowel het moment van de Kamerbrief als de inhoud heeft ons overrompeld, aangezien de staatssecretaris op de hoogte was van onze bezwaren en de behoefte die er was om het voorgestelde pakket ook te bespreken met de andere gemeenten en met name de brancheorganisaties waarvoor deze afspraken zouden gelden. Nu zijn ondernemers weer de dupe van de verdere onduidelijkheid die het Rijk schept.

De situatie is nu als volgt: gemeenten zijn bevoegd om een zero-emissiezone in te stellen en de 14 gemeenten voeren deze zones ongewijzigd in per 1 januari 2025 en 4 andere gemeenten doen dat in de loop van 2025. Gemeenten zijn bevoegd om de zero-emissiezone te handhaven, dan wel te bepalen voor hoe lang een boetevrije periode wordt ingesteld. Dit is recentelijk nogmaals bevestigd aan het ministerie I&W door ministerie J&V en OM (zie ook beslisnota bij de Kamerbrief). Er heeft geen afstemming plaatsgevonden met de brancheorganisaties en andere convenantpartners over het plan van aanpak van de staatssecretaris, waarmee deze niet gezamenlijk zijn vastgesteld. Gezien er geen overstemming is over de voorstellen opgenomen in de Kamerbrief, is er dus ook geen sprake van nieuwe regels of langere boetevrije periodes.

Reflectie op voorstellen van de staatssecretaris
Afgelopen drie weken hebben wij constructief meegedacht met de staatssecretaris. In de Kamerbrief leest u dat ook de optie van een spoed-AMvB op tafel heeft gelegen. Ook in dit plan van aanpak van de staatssecretaris blijft een AMvB boven de markt hangen. Hier is geen aanleiding toe en wij beschouwen een dergelijk zwaar middel juist als ondermijnend voor het opgebouwde vertrouwen tussen de convenantpartners in de afgelopen jaren, waarbij gemeenten zich immer aan alle afspraken en convenanten hebben gehouden.

Als gemeenten steken we veel tijd en energie om samen met onze partners en ondernemers tot een passende invulling van de zones te komen. Hierdoor leveren we maatwerk waar bij veel ondernemers behoefte aan is. Dit past binnen de bestaande ontheffingen waardoor de overgang naar zero emissie voor de ondernemers op een verantwoorde en passende wijze plaatsvindt.

Ondanks dat hebben wij de staatssecretaris ook voorstellen gedaan voor extra tegemoetkomingen voor ondernemers, aanvullend op het bestaande palet aan mogelijkheden en regelingen. Zo hebben wij zelf voorgesteld om nog twee niet landelijk geharmoniseerde vrijstellingen (bedrijfseconomische omstandigheden en netcongestie problemen) ook een landelijke werking te geven. Deze voorstellen staan niet op zichzelf, maar behoren onderdeel uit te maken van een samenhangend pakket aanvullende afspraken. Wij zijn bereid om bij overeenstemming over dit gehele pakket, de afspraken opnieuw vast te leggen in een convenant met de andere partners, waaronder brancheorganisaties en belangenverenigingen. Uit de Kamerbrief maken wij op dat de staatssecretaris nu eenzijdig enkele specifieke voorstellen van gemeenten omarmt zonder stappen richting gemeenten te zetten op de voorstellen die voor ons gevoelig liggen.

Uitstel handhaving is onbetrouwbaar bestuur
De staatssecretaris laat middels de Kamerbrief weten vast te willen houden aan een boetevrije periode van 12 maanden. In de meeste gemeenten is de waarschuwingsperiode nu vier maanden en wij waren bereid om deze op te rekken naar zes maanden. Er is geen draagvlak om in te stemmen met een langere boetevrije periode, dat beschouwen wij als onduidelijk, ongeloofwaardig en onuitvoerbaar. Dit onderdeel uit het voorstel zorgt ervoor dat de invoering in feite een jaar wordt uitgesteld. Dit leidt tot onbetrouwbaar bestuur richting alle bedrijven en ondernemers die al hebben geïnvesteerd of inmiddels een ontheffing hebben aangevraagd en gekregen. Daarmee zouden gemeenten hun afspraken niet nakomen. Afspraken die we al heel lang geleden hebben gemaakt met onze ondernemers. Er zijn dus door velen al kosten gemaakt.

Bovendien is de verwachting dat een dergelijk uitstel juridisch aangevochten zal worden vanuit ondernemers, die schadeclaims zullen indienen voor financiële compensatie gezien hun jarenlange voorbereiding op invoering van de zero emissiezones. Ook verwachten we compensatieverzoeken van ondernemers die juist een ontheffing hebben aangevraagd en hier al de leges voor hebben betaald. Waarom immers een ontheffing aanvragen als er toch een jaar niet gehandhaafd wordt? Deze vorm van uitstel met een jaar en dan ook zo kort voor invoering is onbehoorlijk en zorgt direct voor een ongelijk speelveld tussen ondernemers. Ondertussen roepen brancheverenigingen u en ons allen juist op om niet uit te stellen en om vast te houden aan een ongewijzigde invoering.

Geen noodzaak voor langere boetevrije periode
Voor ondernemers is het – conform planning - sinds 1 juli 2024 mogelijk om een ontheffing aan te vragen via het Centraal loket voor ontheffingen. De meeste ontheffingen hebben hiermee een landelijke werking. Op 1 oktober 2024 – 3 maanden na de start – had het Centraal loket 1135 aanvragen ontvangen. Hiervan waren 116 aanvragen van ondernemers. De overige 90% van de aanvragen is gedaan voor de categorie particulieren en aanpassing gehandicapten.
Van de 116 aanvragen door ondernemers zijn er nog geen aanvragen afgewezen, aanvragen zijn in behandeling, gehonoreerd of een enkele is buiten behandeling gesteld, bijvoorbeeld omdat de aanvrager het voertuig inmiddels heeft verkocht. Tot en met half november zien we dat de aanvragen door ondernemers meer dan verdubbeld zijn, in totaal 259 aanvragen – niet zijnde particulier en een aanpassing gehandicapten.

Samenwerking op basis van vertrouwen staat voorop
Sinds 2019 hebben Rijk, gemeenten, brancheorganisaties, ondernemersverenigingen en vervoerders constructief en op basis van vertrouwen met elkaar samengewerkt aan de voorbereidingen voor de invoering vanaf 2025. Er zijn afspraken gemaakt over overgangsregelingen, uitzonderingen voor specifieke voertuigen, ontheffingsmogelijkheden en communicatie richting ondernemers. Ook zijn op basis van signalen uit het bedrijfsleven

aanpassingen gedaan om ervoor te zorgen dat de overgang haalbaar en betaalbaar is, ook voor de kleine ondernemer.

Deze goede samenwerking blijft voor ons ook het uitgangspunt voor de toekomst. We zijn graag bereid om met Rijk en brancheorganisaties de invoering van de zero-emissiezones te blijven monitoren, zodat we gezamenlijk extra maatregelen kunnen treffen mochten er knelpunten ontstaan. Daarom hebben we de staatssecretaris opgeroepen om zo snel mogelijk met alle convenantpartners in gesprek te gaan over het vervolg. Dit doet recht aan de samenwerking die we de afgelopen jaren met elkaar hebben opgebouwd. Over vijf weken worden de zones namelijk in 14 gemeenten al ingevoerd, waarbij -nogmaals opgemerkt- op dat moment alleen sterk verouderde en meest vervuilende dieselbusjes (Euro 4 en ouder) geen toegang meer hebben tot de ZE-zones. Tegelijk vertrouwen we erop dat zowel de staatssecretaris als u de autonomie van gemeenten respecteren.

Tot slot zouden we ook graag verder met u in gesprek gaan over de voorbereidingen voor de zero-emissiezones. Mocht u naar aanleiding van deze brief vragen hebben, neemt u dan vooral contact met ons op.

Met vriendelijke groet,

Wethouder Tyas Bijlholt
Gemeente Amersfoort

Wethouder Philip Broeksma
Gemeente Groningen

Wethouders Bert Jan ten Oever
Gemeente Assen

Wethouder Bas van Leeuwen
Gemeente Haarlem

Wethouder Melanie van der Horst
Gemeente Amsterdam

Wethouder Ashley North
Gemeente Leiden

Wethouder Martina Huijsmans
Gemeente Delft

Wethouder John Aarts
Gemeente Maastricht

Wethouder Roy Geers
Den Bosch

Wethouder Cilia Daemen
Gemeente Nijmegen

Wethouder Robert Barker
Gemeente Den Haag

Wethouder Pascal Lansink-Bastemeijer
Gemeente Rotterdam

Wethouder Robert Strijk
gemeente Eindhoven

Wethouder Rik Grashoff
Gemeente Tilburg

Wethouder Marc Teutelink
Gemeente Enschede

Wethouder Eva Oosters
Gemeente Utrecht

Wethouder Judith Sargentini
Gemeente Gouda

Wethouder Gerdien Rots
Gemeente Zwolle

Bijlagen

- *Veel gestelde vragen en antwoorden over uitstootvrije zones, vrijstellingen en ontheffingen*
- *Persbericht gemeenten d.d. 22 november*